

Koronapandemiens påvirkning på kriminalitetsbildet og opprettholdelse av ro og orden

Det er nedgang i registrert kriminalitet, som pågripelser og varetektsfengslinger, men stor usikkerhet knyttet til datagrunnlaget da anmeldt kriminalitet og oppdrag gjenspeiler politiets aktivitet mer enn faktisk kriminalitet.

Det er sannsynlig at myndighetenes tiltak mot koronapandemien har begrenset handlingsrommet til de fleste trusselaktører, for eksempel narkotikakriminelle og mobile vinningskriminelle. Samtidig vil noen kriminelle se økte muligheter til å utnytte situasjonen. Det er sannsynlig at endringer i kriminalitetstrusler dreier seg mot koronatematikk. Det er ikke identifisert nye kriminalitetsfenomener annet enn lovbrudd som inkluderer brudd på smittevernbestemmelsene.

Uønskede hendelser og personer som trosser karantenebestemmelser indikerer at en andel av befolkningen fortsatt ikke erkjenner alvoret i situasjonen. Det er bekymring knyttet til aktører, ofte rusmisbrukere og psykisk syke, som truer med å spre smitte i offentlig rom. Hendelsene rammer ofte ansatte i samfunnskritiske funksjoner.

En mulig utvikling kan være at kriminalitetsutviklingen øker igjen etter en periode med overordnet nedgang som følge av myndighetenes tiltak og begrensninger i bevegelsesfriheten ved at kriminelle tilpasser seg den nye normalsituasjonen.

Kriminalitetstype	Beskrivelse	Aktuelle tiltak
Svindel og bedrageri	Utnyttelse i vinnings hensikt, skjer oftest via telefon, SMS, epost, annonser og nettsteder. Mer info: https://nettvett.no/korona/ https://www.nsm.stat.no/NCSC/ncsc-varsler/varsler-koronasituasjonen-i-det-digitale-rom	Økt fokus hos kommunen, skoler, bedrifter og virksomheter, frivillige organisasjoner m.fl. Fokus på digital sikkerhet på hjemmekontor og hjemmeskole. Ekstra fokus på eldre.
Tyveri	Innbrudd/tyveri på arbeidsplasser, offentlige bygg, hytter, byggeplasser m.fl. som står tomme pga tiltak (som karantene eller permitteringer).	Info ut til næringsdrivende, ledere, bedriftseiere, og til eiere av hytte/fritidsbolig, velforeninger, almenninger, m.fl. Info, råd og veiledning i tiltak for å sikre verdier.
Illegal handel	Kjøp og salg av ekte og falske varer på illegale markeder ("svartebørs"), og falske annonser/nettsteder som selger bl.a. smittevernsutstyr.	Varsle politiet ved informasjon om dette.

Ran	Ran av personer på gata eller i hjemmet, eller ved å utnytte personer i sårbare situasjoner. Ran av personer i besittelse av medisiner/medisinsk utstyr e.l.	Økt fokus hos aktuelle tjenester i kommunen og informasjon til kommunens brukere (for eksempel apotek, institusjoner, butikker, hjemmetjeneste).
Falske nyheter, konspirasjonsteorier	Feilaktig informasjon, villedning og falske nyheter kan påvirke ro og orden, skape usikkerhet, og påvirke tillit til myndighetene og oppslutning om gjeldende regler/tiltak. https://www.faktisk.no/ https://helsenorge.no/koronavirus	Fortløpende informasjon til kommunens ansatte og innbyggere aktivt via kommunale nettsider, sosiale media, og i samarbeid med lokale media. Varsle lokalt politi ved info om slik aktivitet.
Brudd på pålegg etter smittevernloven	Karantenebestemmelser, isolasjon, stengning av virksomheter, forbud mot møter og arrangementer (j.f. smittevernloven §§4-1, 4-3, 5-2 og 5-4).	Synlig og enkel info for kommunens innbyggere via nettsider, sosiale media, og i samarbeid med lokale media. Husk flere språk. Videreformidle info om brudd til politiet. Politiet har også fokus på råd og veiledning.
Brudd på forskrift om karantene, isolasjon og opphold på fritidseiendommer	Brudd på forskrift om karantene, isolasjon og opphold på fritidseiendommer mv. i anledning utbrudd av Covid-19.	Politiets oppfølging av smittevernlovgivning, hytteforbud, ansamlinger o.l. vil primært være forebyggende. Kommunen kan initiere lokale tiltak for å opplyse/bevisstgjøre. Alvorlige brudd straffeforfølges.
Vold, overgrep (seksuelle, fysiske, psykiske)	Voldshendelser / overgrep i familier som følge av for eksempel karantene, desperasjon, psykiske vansker/lidelser. Vold utøvd mot antatte smittespredere og/eller karantenebrytere. Utøvd vold pga manglende nødvendighetsartikler.	Opprette kommunale informasjonstelefoner, synliggjøre kontaktinfo på nettsider, sosiale medier (gjærne flere språk). Økt fokus på familier med utfordringer rundt omsorg, vold, overgrep. Senke terskel for å melde bekymring til barnevern og politi.
Vold og trusler mot tjenestepersonell	Helse, nødetater, vektertjenester, og andre.	Økt fokus på tema hos aktuelle tjenester og gjøre nødvendige tiltak for eksempel at ambulerende tjeneste alltid er to sammen.
Grenserelaterte utfordringer	Grensepasseringer og karantenebestemmelser.	Samhandling mellom politi, toll, Heimevernet. Lokal informasjon.

Politiet ønsker informasjon om følgende tema:

Bedrageri og svindel:

Utnyttelse i vinnings hensikt analogt og digitalt (SMS, telefon, epost, annonser). Eksempler:

- falske fakturaer sendes til bedrifter, ofte betaling for smittevern- og beskyttelsesutstyr e.l.
- tilbud om investeringer og aksjekjøp for å tjene penger
- «phishing» der bedragerer fisker etter personlige opplysninger mot tilbud om unik informasjon om viruset, vaksine, smittesituasjonen mm.
- spiller på følelser der noen tar kontakt og trenger penger for å komme seg ut av et land e.l. ("kjærlighetsbedrageri")

Hjemmekontor og skole/undervisning via digitale hjelpemidler, internett og fjernløsninger for arbeid og kommunikasjon innebærer mulighet for aktører med intensjon om å gjennomføre målrettede angrep mot en bedrift eller generelt mot personer.

Illegal handel: Kjøp og salg av falske og ekte varer på illegale markeder , "svartebørshandel", og for eksempel falske nettbutikker som tilsynelatende selger smittevern- og beskyttelsesutstyr.

Tyveri/underslag: Kritiske varer som medisinsk utstyr, elementære varer og dagligvarer/næringsmidler. Tyveri/innbrudd på arbeidsplasser, hytter/fritidsboliger, og offentlige og private bygg mm. som står tomme på grunn av tiltak (karantene og permitteringer).

Ran:

Ran av personer på gata eller i hjemmet, eller ved å utnytte personer i sårbare situasjoner.

Det er registrert forsøk på at eldre oppsøkes hjemme av falskt helsepersonell med utgangspunkt i koronatematikk der hensikten antas å være tyveri, ran, e.l., samt økt trussel knyttet til telefonbedragerier spesielt rettet mot eldre.

Ran av personer/institusjoner i besittelse av medisiner/medisinsk utstyr eller andre (mangel-) varer.

Falske nyheter: Bevisst spredning av uriktig informasjon, falske nyheter, rykter, spekulasjoner og konspirasjonsteorier dukker ofte opp under store hendelser hvor folk har behov for oppdatert informasjon. Dette er alvorlig da det kan påvirke medborgeres tillit til myndighetene og svekke oppfølgingen av iverksatte tiltak.

Hatkriminalitet: Trakassering/trusler/vold mot personer som mistenkes å være fra eller oppholdt seg i definerte risikoområder, eller stereotypier av slike personer.

Nye lovbrøttere: Risiko knyttet til arrangementer, fester, og ansamlinger av mennesker. Samt risiko knyttet til folk som bryter forskrift mot opphold på fritidseiendommer. Alvorlig trussel knyttet til personer som trosser karantenebestemmelser mtp konsekvenser det har for liv og helse.

Ordensproblemer: Utagering og opptøyer som følge av sosial uro og generell utrygghet, feks knyttet til legevakt, sykehus, apotek, trafikkknutepunkter, eller arrangementer.

Vold og overgrep:

Vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep (fysisk og digitalt), trusler om vold, i familier som følge av for eksempel karantene, desperasjon, økonomisk uro, psykiske vansker/lidelser, mm.

Alarmtelefoner for barn og unge har stor pågang og de forventer at økningen vil fortsette. Helse- og omsorgstjenester (som barnevern) melder om lavere antall bekymringsmeldinger etter 13. mars. Dette bekymrer hjelpeinstanser inkludert politiet om at det er mørketall.

Vold mot antatte smittespredere og/eller karantenebrytere, eller utøvd vold pga manglende nødvendighetsartikler.

Vold og trusler mot tjenestepersonell som helse, nødetater, vektertjenester, og andre.

Psykisk ustabile og frustrerte personer: I kriser er det større risiko for at helsearbeidere kan bli utsatt for vold. Verdens helseorganisasjon (WHO) advarer mot vold mot helsearbeidere og at det er høy risiko for vold mot disse. Kategorier av helsearbeidere som er mest utsatt er sykepleiere og annet personell som er direkte involvert i pleie av pasienter. De som har vært utsatt for skremmende atferd er vanlige medborgere, samt ansatte i kritiske samfunnsfunksjoner som politi, sikkerhetselskaper og helsevesenet.

Smittevern: Brudd på pålegg etter smittevernlovgivning; karantenebestemmelser, isolasjon, stenging av virksomheter, møteforbud jf. smittevernlovgivningen.

Kriminell opportuniste: Indikasjoner på at kriminelle grupper eller enkeltpersoner utnytter at politiet ikke har tilstrekkelig med ressurser eller at nytt handlingsrom realiseres i samfunnet.

Migrasjonsrelaterte utfordringer: Ulovlige grensepasseringer, misbruk av ID-dokumenter, menneskesmugling, ordensproblemer eller andre grenserelaterte utfordringer.

Kontaktinformasjon til politiet:

Akutte hendelser	112
Behov for bistand/rådgivning hos politiet	02800
Interkommunale barnevernvakt	116 111

Aktuell kontaktpersoner hos politiet (for informasjon, råd, veiledning):

Lokalt politi – politistasjon eller lensmannskontor

Kommunens politikontakt

Næringslivskontakt hos politiet

Støttesenter for kriminalitetsutsatte

Statens Barnehus

Koordinator Familievold og seksuelle overgrep (SO)

Namsfogden i Innlandet